СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 130. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 5. червня, 1923. VOL. XXXI. No. 130. Jersey City, N. J., Tuesday, June 5, 1923. THREE CENTS

УРЯД В СВОЇМ ЗАРЯДЖЕНИЮ ІГНОРУЄ ЧУЖІ ПРОТЕСТИ

ВАШІНҐТОН, 3. червня. — Департамент (міністерство) скарбу видало на основі недавного рішення Найвисшого Суду нові зарядження про воженнє алькоголічних напитків кораблями, заїжджаючими до американських портів.

Рішенне очевидно відкидає всі протести чужих держав, піднесені проти видавания рішення, обмежуючого право чужих кораблів. Проти сих протестів розпорядок департаменту скарбу заряджує виразно, що так американські як і чужі кораблі, які виїзджають з американського порту, не сміють мати ніякого алькоголю для пиття моряків чи пасажирів. Для лікарських цілий американські кораблі мусять мати спеціяльний дозвіл від американського уряду публичного здоровля. Чужі кораблі можуть теж ладувати алькоголь лише для лікарських цілий, і то не більше, як закони даного краю, до якого корабель належить, для лікарських цілий возити дозволяє. Рішенне входить в життє з днем 10. червня.

Всі прихильники строгого переведення прогибіції дуже вдоволені з розпорядження уряду. Противники прогибіції предсказують, що уряд стрінеться з поважними протестами зі сторони заграничних урядів.

ОБІ ВЕЛИКІ ПАРТІЇ БОЯТЬСЯ РОЗЛАМУ ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 2. червня. — Підписанне протипрогибіційного закона нюйорським стейтовим ґубернатором так поділило провідників обох великих партій, що дехто з них побоюється їх розвалу. Провідники обох партій годяться, що питанне прогибіції стане одним з головних питань підчас кампанії в 1924. році.

АРЕШТИ СТРАЙКАРІВ В ОЛБАНІ

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 3. червня. — Нині почався тут страйк на всіх лініях стріткарового підприємства Юнайтид Трекшен Ко. Як кажуть урядники юнії, страйк почався з того, що компанія відправила з роботи 30 робітників, за котрих вона довідалася, що вони належуть до робітничої юнії. Се компанія вважає зломанием своїх правил про веденне „отвертої шапи" (не признаванне юнії).

Компанія не дала за виграну, але спровадила зі сусідних міст пачку страйколомів та пробувала удержати при їх обслузі трамваєвий рух. Наниманне скебів, звичайно, обурило страйкарів, і вони в кількох місцях напали на поводжені страйколомами вози, а в одному місци скеба-моторового стягнули з воза та побили. Тут поліція арештувала шістьох страйкарів за нарушенне публичного спокою.

ГРІЗЬБА СТРАЙКУ В ШІКАҐО

ШІКАҐО, Илинойс, 3. червня. — Містови Шікаґо грозить великий страйк робітників, занятих на трамваях та надземних зелізницях міста, бо підприємство відмовило трейменам підвишку робітничої заплати.

Їх юнія жадала підвишки їх теперішної заплати зі 70 на 80 центів на годину. Страйк залежить тепер від того, як поставляться супроти відмовного становища підприємства робітники других галузий служби, хоча трейнмени певні, що хочби навіть другі робітники не рішилися на страйк, вони самі зможуть довести до здержания руху. Страйк має початися в вівторок рано.

ЗІ СТРАЙКУ В БРОКТОНІ

БРОКТОН, Месечузетс, 3. червня. — Справа дальшого ведення страйку робітників шевських фабрик обертається тепер коло признання нової робітничої юнії. Фабриканти рішилися на завзяту боротьбу проти нової юнії, котра хоче завести осібні порозуміння для кождої місцевости.

СТРАЙКИ НА ЦЕГОЛНЯХ ДОВКОЛА НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 3. червня. — Наслідком страйків на зегольнях в околиці Ню Йорку богато будівляним підприємцям прийшлося нині замкнути роботи на ведених собою будівлях.

АҐІТАЦІЯ ЗА УЧАСТЮ АМЕРИКИ В СВІТОВІМ СУДІ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 3. червня. — Тут почалася річна конвенція Реклямових („адвертайзмових") Клюбів Світа. На конвенцію приїхали не лишень Американці, але й представники 16 чужих країв. Ціллю конвенції — зближити сі краї для кращого розголошування, торговельного та всякого другого.

Зараз першого дня конвенція вислухала відчиту про межинародне зближенне та з одушевленнем витала думку президента Гардинґа про приступленне Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів.

НОВЕ ВОЄННЕ ОРУЖА

ОҐДЕН, Юта, 2. червня. — Відомий винахідчик пального оружа Джан Бравнінґ придумав нове страшне воєнне оружа; є се скоротрільна автоматична гармата, котра може викинути зі себе на мінуту 120 куль, важучих по півтора фунта.

Гарматка, придумана для вжитку літаків, має дуло всего півтора цаля в промірі і важить 160 фунтів. Можна нею стріляти з усякої позиції, уставивши на відповідний триніжок. Несе вона на сім миль.

Винахідчик каже, що вона буде мати великий вплив на спосіб воювання в найблизшій війні.

СУД В АРҐЕНТИНІ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКИХ НАФТЯРІВ

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 3. червня. — Федеральний суд видав проти Західно-індійської Нафтової Компанії, помічного підприємства відомого американського нафтового підприємства Стендард Ойл Ко., рішенне, яким засуджує її на заплаченне 3 міліонів долярів мита, незаплаченого при помочи ріжних хитрих підступств.

ГАРДИНҐ ДУМАЄ ВЕСТИ АҐІТАЦІЮ З ПОЇЗДУ

Підчас своєї подорожи по західних стейтах Злучених Держав президент Гардинґ думає вести аґітацію за своїм пляном приступлення до суду при Лізі Народів при помочи радіо. В його возі буде уставлений апарат до розсилання бездротним телефоном (радіом) промов і президент буде говорити при його помочи підчас подорожи.

Се буде перша в світі проба пропаґанди з їдучого воза при помочи радіо.

НЕДОСТАЮЧИЙ СОН

Лікарські досліди над наслідками недостаточного сну, доказують ослаблення памяти. Невиспаний чоловік не розпізнає поодиноких букв, при відчитуванню слів фальшиво їх відчитує або пропускає. Взагалі недостаточне спання більше шкідливе для людського організму, як недостаточне відживлювання. Передівсім шкідне для мозку.

ЕПІЛЬОГ ПРОЦЕСУ ФЕДАКА В БЕРЕЖАНАХ

Дня 3. жовтня 1921. спроваджено до арештів окружного суду в Бережанах Івана Поритка, студента медицини з Кнігинич, пов. Рогатин, під замітом злочину головної зради (за передачу конскрипційної летючки „З хати до хати — з рук до рук") під замітом злочину убийства польського офіцира, належання до тайних організацій студентських і похвалювання вчинку Федака.

В місяць пізнійше прилучено до його справи Миколу Креховецького, студента прав з Чернева Старого, пов. Рогатин, і Степана Николайка, приватного урядовця з Бурштина, і всіх трох закутих в кайдани відставлено дня 18. листопада, 1921. до Львова, а їх справи прилучено до справи Степана Федака.

Дня 7. марта 1922. рішенням апеляційного суду у Львові ч. справи Вр. 4424/21 всіх трох звільнено з арештів, застановляючи слідство в справі головної зради і злочину убийства і переказуючи справу Івана Поритка о похвалюванне вчинку Федака до порішення окружному судови в Бережанах. Дня 27. квітня 1923. Івана Поритко відповідав перед судом за провину з § 305 зк. По заприсяженю свідків і відчитанню актів суд звільнив Івана Поритка від вини і кари. Обвинувачував прокуратор Шольце боронив адвокат д-р Західний.

ПЕРЕДСКАЗУЄ НІМЕЧЧИНІ СВІТЛУ БУДУЧНІСТЬ

За двайцять літ Німеччина стане наймогучійшою державою в Европі. На її чолі стояти-ме монарх з таким обсягом власти як її тепер має англійський король. Таке предсказує один із найславнійших німецьких істориків, др. Макс Каммеріх. Він таксамо предсказує, що найдальше до трех літ на російському престолі поновно засяде цар з родини Романових.

Після виводів того історика Німеччина тепер находиться в першій стадії революції, яка почалась 1918 року і буде продовжуватися в періоді від 1940. до 1944-го року. Він предсказує з цілою певностю, що ще сього року прийде до вибуху домової війни в Прусії поміж монархістами і републиканцями.

Поворот Романових на російський престіл додасть відваги Гогенцолєрням вернутись на престіл Німеччини. І це вдасться одному з членів Гогенцолєрів. Та по короткім успіху він буде повалений. І йому не поталанить вже втекти з Німеччини, як це вдалося Віль-Вільгельмови, а буде він арештований і страчений.

Все те має статися в періоді поміж 1927 і 1931. Посім прийде до влади в Німеччині нова радикальна група, з якої нутра повстане німецький Наполеон, що поведе Німеччину до панования над цілою Европою по десятлітніх змагання внутрі Німеччини. Теперішні великі світові держави за той час будуть заняті великою війною, яка не дозволить їм мішатись у внутрішні справи і Німеччини.

Кольоніяльні війни, зменьшенне уродин, революції і внутрішні заворушення знищать за той час так сильно Францію, що вона впаде до значіння другорядної держави.

ПЕРШИЙ ТРАВЕНЬ (МАЙ) У ЛЬВОВІ

Скромно святкувало робітництво цего року свято 1. травня. Дирекція поліції заборонила українській соціял-демократичній партії улаштувати віче й похід окремо, тому українське робітництво в невеликій кількости взяло участь в поході разом з П. П. С. Із промов замітна промова Антона Чернецького, який змалював важке положенне українського населення в нашім краю. За учасниками походу кружляли сильні відділи поліції. При ул. Зеленій поліція відобрала від комуністичної ґрупи прапори із революційними Записями.

ЗАКІНЧЕННЄ ГОЛОДІВКИ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ТЮРМІ

В середу дня 25. квітня 1923 р. розпочали політичні українські вязні в тернопільській слідчій вязниці голодівку, яка тривала через середу, четвер, пятницю і скінчилась допервa в суботу 27. квітня о год. 1. вполудне, триваючи загалом около 90 годин. Голодувало 42 політичних вязнів, а саме 36 з так званої купчинецької справи, арештованих ще 23. січня с. р. у звязку з убийством польського жандарма і польського жовніра дня 22. січня с. р. в Купчинцях, пов. Тернопіль, на тлі примусової бранки до польського війска і 7 з так званої большевицької справи, арештованих з початком грудня м. р. Всі вони стоять під замітом злочину головної зради з § 58 зк., а вмішані в так звану большевицьку справу, кромі сього ще під замітом злочину шпіонажі в користь совітів з § 67 зк. Перед голодівкою і в часі всіх 4 днів тривання голодівки відбули представники політичних вязнів кождого дня нераз кількакратно, наради із слідчим судією Ґостковським, вязничним комісарем радником Бартом і оборонцем адвокатом д-ром Степаном Бараном, який кромі того кількакратно інтервенював в сій справі у президента суду Онишкевича і прокуратора Музики. Вкінці судова влада приняла всі домагання політичних арештантів, а саме: доставу для політичних вязнів ґазет і книжок через канцелярію слідчого суді продовженне проходу для політичних вязнів з 20 мінут на 1 годину денно, повне відділенне політичних вязнів від уголовних та людяне поведенне вязничного заряду і служби. Судова влада прирекла також поробити від себе заходи, щоб амнестійний закон був примінений до всіх політичних вязнів з купчинецької справи. Тому всі домагання принято, політични вязні з дня 26 квітня в полудне закінчили голодівку і приняли харчі, паразі молоко і чай, від місцевого українського Комітету Допомоги Політичних Вязням.

ЖЕРТВА ПОЛЬСЬКИХ ВИБОРІВ

Мостисках помер дня 16. квітня студ. Іван Дигдалевич в 23. році життя, який набавився тяжкої недуги в перемиській тюрмі, в якій пересидів майже цілу зиму. Дня 10 квітня відбувся величавий похорон. Покійного, в якому приняли участь найширші круги громадянства.

НІМЕЧЧИНА ГОТОВИТЬ НОВІ ПРЕДЛОЖЕННЯ НА СПЛАТУ „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ" АЛІЯНТАМ

ПАРИЖ, 3. червня. — Сюди доносять з Берліна, що німецьке правительство відбуває постійно наради з провідниками німецьких промисловців, політичних партій і робітництва у справі нового предложення у справі сплати „воєнного відшкодовання" аліянтам.

Се предложенне має воно прислати аліянтам ще сього тижня. Як кажуть, воно буде для аліянтів доволі вигідне і тому є надія, що аліянти його остаточно приймуть.

В сьому проекті німецьке правительство має предложити аліянтам певну означену суму річних сплат, які мають бути запоручені окремим німецьким законодавством.

ПУАНКАРЕ ГОВОРИТЬ ПРО АМЕРИКУ

ПАРИЖ, 3. червня. — Французький премієр Пуанкаре виголосив нині промову в Шомон при відслоненню памятника „французько-американській приязни".

У своїй промові він докоряв американському народови, що не додержав приречення, яке Франції дав бувший президент Вудров Вилсон, а знова признавав, що тепер американський нарід приняв з вдоволенням про напад Франції на Рурщин.

БОЛЬШЕВИКИ УСТУПАЮТЬ АНГЛІЇ У СПРАВІ СВОЇХ „ПОСОЛЬСТВ" В АЗІЇ

ЛОНДОН, 3. червня. — Большевицький комісар заграничних справ, Григорій Чічерін, прислав телеграму до тутешнього большевицького комісаря заграничної торговлі, Леоніда Красіна, в якій заявляє, що большевицький „уряд" годиться зменьшити число осіб у своїх посольствах в Афганістані, Персії, і Хіві (російському Туркестані) і набудуче радитись британського уряду при доборі осіб до тих „посольств" (ті „посольства" се большевицькі агенції для большевицької пропаґанди; з „хитрости" їх названо „посольствами").

БОЛЬШЕВИКИ СЛІДЯТЬ ЗА РОСІЙСЬКИМИ МОНАРХІСТАМИ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 3. червня. — Тутешня французька поліція відкрила тут гніздо московських большевицьких шпигунів, котрі пересилали свому „урядови" в Москві звідомлення про тайні зібрання російських монархістів в Парижі.

Кажуть, що большевицький „уряд" в Москві одержав дефінітивну відомість, що російські монархісти приняли великого князя Миколу Миколаєвича за свого провідника.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ФРАНЦУСЬКИХ РОЯЛІСТІВ

ПАРИЖ, 3. червня. — Французькі роялісти, яких провідником є посол Доде, пернесли свою аґітацію з парляменту на улиці Парижа.

Нині уладили вони тут богато демонстрацій по улицях. Вони облягали церкви з написями, в яких містилась їх пропаґанда, і роздавали публичні летючки.

Вчасі уличної бучі їх противники побили 4 роялістів.

БОЛГАРСЬКИЙ ПРОТЕСТ ДО ЛОЗАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 3. червня. — Болгарія вдруге прислала протест до тутешньої близко-східної конференції проти постанови, що Болгарія замісць свобідного доступу до Еґейського моря має одержати тільки свобідний проїзд зелізницею до Караґач.

Болгарське правительство заявляє, що таке вирішенне сього важного питання причиниться тільки до ще більшого замотання справ на Балкані.

ПРЕДЛОЖЕННЄ ПРОҐІБІЦІЙНИХ ПОСТАНОВ УПАЛО В ШВАЙЦАРІЇ

БЕРН, столиця Швайцарії, 3. червня. — Нині рішив нарід Швайцарії через референдум (вселюдне голосованнє), що відкидає проект на введенне проґібіційних постанов у Швайцарії.

За прогибіцією голосувало тільки 259,741, а проти проґібіції віддано 352,772 голоси.

За введеннем проґібіційних постанов голосувало тільки 9 кантонів, а 14 голосувало проти нього.

Сі постанови мали розширити державний монополь на алькоголь, збільшити податки від алькоголю і заборонити фармерам виробляти у себе овочеві напитки.

Сі постанови мали стреміти до повного введення проґібіції у Швайцарії, за якою там аґітація щораз кріпшає.

Проґібіціоністи підносили, що Швайцарці видають на алькогольні напитки $150,000,000 отже о $10,000,000 більше анж на хліб і молоко разом.

Але мимо сього сим разом предложенне ще упало значною більшостю голосів.

ЦАРГОРОДСЬКИЙ ПАТРІЯРХ ЗАХОРІВ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 3. червня. — Патріярх православної церкви, Мелетіос Метаксакіс, тяжко занедужав наслідком побоїв, які завдали йому Греки підчас нападу на нього в минулу пятницю.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКА БОРНЯ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 3. червня. — В Чанґ-шафу вибухли японсько-китайські заворушення.

Заворушення вибухли наслідком того, що Китайці не хотіли допустити японського корабля, котрий приплив там до пристані з японськими товарами, які Китайці бойкотують.

В борні згинуло трох Китайців а двох Японців потерпіло поранення.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т.-зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДО НАШИХ БРАТІВ В АМЕРИЦІ!

Головна Рада „Українського Краєвого Товариства Опіки над Івалідами" у Львові і самі Інваліди з української війни складають отсею дорогою щиру подяку за память і обильні жертви нище поданим жертводавцям, за щиру память і поміч в жертвах ,котрі переслано ечрез Земельний Банк Гіпотечний у Львові вул. Підвале 7.

Завдяки жертвенности Вашій уділяли ми підмоги, лічили рани, переводили операції, удержували „Дім інвалідів", заложили ми шевську, кравецьку і протез робітню (штучних ніг).

В кравецькій і шевській робітні виучуються ремесла Інваліди а в робітні протез робиться штучні ноги і руки і в сей спосіб зовсім нездібних до праці Івалідів робиться здібними, бо діставши штучні ноги стає знов спосібним до праці, підноситься їх зі землі, котрі прим. без обох ніг повзають як не люди.

Та на жаль та робітня протез яка нині істнує не є ще зовсім добре виеквіпована, бракує еще крім уряджения, дрібного слюсарсько-римарсько-ортопедичного — еще малої динамомашини, до порушування при помочи електрики токарки, шліфарки та ніклярки, котрих ми не маємо, а коштує це у нас горендальні суми і справлення їх є нині нам немислимо трудно не маючи ніяких засобів гроша. До того треба ще запаси скіри твердої, скіри на підшивки, (ірха) сталь, нікель, ґіпс, до відливів і т. п.

Найпекучійшою справою — є справа протез, та дуже прикро зносити Товариству це, коли такий нещасний — без обох ніг просить о протез, а ми справити не є в силі, і кажемо чекай — маже хто що жертвує. ЧеЧкаємо на жертви від знищеного війнами нашого старого краю — чекаємо на поміч наших Братів-Американців.

Тимчасом жертвенність — що раз устає і устає, а інституція наша є того рода, що головно істнувати може опираючися на жертвах нашого народу.

Як раз тепер приїхав до Вас до Америки п. суддя Володимир Целевич, секретар „Українського Горожанського Комітету" у Львові, котрий представить Вам нужду і горе, яке тут весь народ, а зокрема наші нещасливі Борці переживають. Нехай здрігнеться Тобі Брате серце почуючи живі слова гіркої правди. Край Твій в руїні, народ з отвореними ранами. Спіши отже з лептою на поміч Твоїм найблищим і найбільш потребуючим і найбільш заслуженим.

Спішіть на поміч тим, котрі кличуть до Вас дайте руки, дайте ноги — дайте кусок хліба!

Відгукнися Ти Український Джентельмене, дай доказ як все, що памятаєш про менш щасливих, що памятаєш про Борців за рідну землю.

Не позволь, щоб лазив без ніг, без рук попід чужі плоти і жебрав у ворога милостині. Справи шйому протезу, поставиш за варстат — за ремесло, даш йому можність жити.

Одна протеза нище коліна коштує сегодня 500,000 мп. то є 10—15 амер. долярів. Дай 10 долярів, а останеш великим Добродієм. Імя Твоє запишеться в пропамятні книги, а Інвалід сам буде благословити Тебе до віку.

Жертви під: „на протезу для інваліда" просимо слати ефектовно в долярах через Земельний Банк Гіпотечний, Львів, Підвале ч. 7. для підписаного Товариства.

Засилаючи щирий братній привіт очікуємо скорого відгукнення Дорогих Братів за Океаном і остаємо з глибоким поважанням.

Львів, дня 10. мая, 1923 р.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ УКР. КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ.

Зенон Лукавецький, вр. радн. суду, голова; **Марія Білецька,** вр. містоголова; **В. Кульчицький,** вр. през. суду; **В. Петрушевич,** вр. радн. суду; **І. Колтунюк,** вр. дирек. „Дністра"; **Т. Преторіюс,** вр. проф. школ. пром.; **др. Ст. Біляк,** вр. адвокат; **др. І. Куровець,** лікар; **Д. Конюх,** вр. старшина УГА.; **Й. Сідельник,** вр. старшина УГА.

СЕРЕДНОВІЧНІ ТОРТУРИ В ГАЛИЧИНІ.

Дня 16. квітня с. р. арештовано в Бертешові, бобрецького повіту, кількох селян, під замітом биття шиб у селянина Чмира.

Битте арештованих почалося вже в громадському уряді в Бертешеві, але справжні тортури мали місце щойно на поліцийній станиці в Биківці. Там то поліцаї Сташко Вартильський і Чеслав Янковський, побивши селянина Гапу по лиці і грудях; поклали його роздягненого на підлогу і, покривши мокрою шматою, били грабовим буком в пяти, а відтак по цілім тілі.

Коли це не помагало, поклали нещасного чоловіка в куті і запятками наступали на кінці пальців у ніг.

Колиж і по таких рафінованих тортурах Гап не признався до биття шиб, тоді заложено йому поміж пальці рук патрони і викручувано руки.

Майже непритомного Гапу великодушно звільнено... В подібний спосіб тортуровано усіх арештованих, яких відтак яко невиних звільнено.

Чи є ще де, навіть у Африці, такий край, де царила-б подібна ляцькій звірячість?

ГРОЗА НОВОЇ ВІЙНИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

(Брак міра по версайським мирі. — Народи на „кресах" Польщі хотять самоозначення. Большевицька Росія в союзі з Німцями. — Чим пізнійша війна Франції та Польщі з нею, тим слабші вигляди їх на побіду. Головна їх форса — літаки. Гостина генерала Фоша у Варшаві, Львові та Кракові. „Бондзь нашим найвизшим водзем". Проба французької модерної тактики. „Ах мадам!" „Напутствіє" Фошови від краківського „Часа". Ческа часопись в Парижи про „відроджену Росію". Советська ухвала про національні армії. Для правдивих інтернаціоналів — лише есперанто. Лиш національні прапори — ратунком для советської федерації. Най стане з неї восточна антанта. Поклик до українських комуністів в Америці).

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

(Докінчення)

Всесвітна історія ще не бачила такої злочинної наївности! Та сталося — і по окровавленій землі Льва і Данила гарцюють польські „рицержикі" разом зі своїми французьками „вуяшками" та опікунами! А на кілька день перед приїздом Фоша шольська поліція знову заарештувала кількадесять наших молодих хлопців під замітом, що хотіли устроїти на нього динамітовий замах!

Властива роля Фоша виявилася з цілою яскравостю аж в суботу 12. мая у Кракові підчас банкету, який дав у його честь інспектор польської армії генерал Шептицький в льокалю військового касина. **Шептицький** в своїй довгій промові до нього сказав виразно: „іменем офіцерув і жолнержи польскіх звраца́м сен до цебє, яко до **звиценздци дня ютржейшеґо, бись рачил ржечивісце зостаць нашим найвизшим водзем, провадзонц нас почонвши од дня дзісейшеґо".** — Справа отже цілком ясна: **Фош став начальним вождом також і польської армії** і має вже в найблизшій будучности провадити її до нових побід.

Він відповів на цю промову довшим річевим викладом в котрім подав характеристику новітної стратеґії, та показав дорогу, „якою повинна іти національна армія".

Що в цілій тій подорожі Фоша не ішло лише о куртоазійну візиту, але що вона мала глубше значіннє пізнати і з цего, що на другий день, хотяй се була неділя — приїхав до Кракова польський польний маршалок **Пілсудскі** і оба вони разом з обосторонними ґенеральними штабовцями відбули перед і пополудни **дві довгі конференції.** Не о забаву видно їм ходило!

Підчас побуту Фоша у Кракові відбулися недалеко звідтам під селом Броновіце невеликі але важні маневри, котрі з горбка обсервував Фош разом з другими визшими військовими. Оден з фортів боронив батайлон польського війска разом з одною батерією і машиновими крісами.

Другий батайльон, рівнож з одною батерією здобував його, держачися притім нової, Французами у світовій війні випробованої тактики.

Полягає вона у тім, що атакуєся не довгими а рідкими лініями, але розкиненими ґрупами з сильними резервами за собою, котрі себе взаїмно спомагають. Тактика та обдумана мабуть з уваги на ворожі машинові кріси... Вона буде безумовно ужита польською армією в найблизшій війні на українських та білоруських територіях.

З нагоди гостини Фоша у Броновіцах треба запримітити ось яку характеристичну пригоду:

Фоша повитав там польський маляр і бувший посол до австр. парляменту Тетмаєр, а одна з селянок виголосила в честь ґенерала поезію, яку сама уложила. Потім вхопила вона його за руку і поцілувала.

Фош змішався, скрикнув „Ах мадам!" але в тій-же хвилі зорієнтувався, вхопив мужичку також за руку і поцілував.

Говорім, що хочем: чи можливе було щось подібного у якого староавстрійського, або старонімецького ґенерала? Певно що ні! Вже може скорше у давного царського.

Фош поїхав з Кракова до Праги, де його також дуже горячо витано. Дуже цікаво би було дізнатись яке враження на нім зробило ческе принятте по польських пересадних оваціях.

Але не менш цікаве було „напутствіє", яке йому дав польський краківський „Час", часопись консервативна та уміркована. Ось що вона між иншим пише:

„Фош іде з Кракова до Праги, де буде мати нагоду кинути свій вплив на вагу (значить — переважити на цей або той бік. Кл. Об.). Він повинен з собою вивезти з Польщі переконанне, що найбільшою небезпекою для будучности Европи осередної є самолюбна і брутальна ческа політика, котра мусить змінитись і підчинитись під визші згляди.

Бо вжеж Чехи ведуть проти нас політику прямо ворожу. — Підбехтуванне проти нас Русинів і Білорусинів, будованне коритаря (мабуть через Підкарпатську Русь та Сх. Галичину — Кл. Об.), знущанне над польськими меншостями в Чехах, докучування підчас переїзду через їх край, охота відтяти нас від заходу та полудня, поборюванне нас в столицях других держав — це всьо характеристичні черти ческої політики зглядом Польщі".

Ось які „вказувкі" дали Поляки Фошови їдучому до Праги і то в органі ще зглядно досить розважнім. Можна собі представити, що доперва виписує такий крикливий краківський „Ілюстр. Курєр Цодзенни". Він взиває прямо до бойкотовання Чехів та до викидування їх з посад у Польщи. А вже до скажености доводить сю часопись це, що Чехи „поважились" написати у своїм французькім органі „Париж-Прага", що виходить в Парижи.

Ось цей „інкримінований" уступ:

„Наше (Чехів. положенне зглядом Німеччини є таке саме, як Франції, Бельґії та Польщі, так як Німці дишать пімстою за свій погром та пониженне. Через це усі чотири держави є здані на власну взаїмну поміч та на спільний бльок проти спільного ворога.

Число Німців виносить 70 міліонів, а число Французів 40 міліонів, однак спільний наш бльок буде значно сильнійший від Німців.

Зміну в чисельних відносинах могла би викликати лише Росія.

„Є річею певною, що коли лиш Росія виступить яко чинник світової політики, то відограє у ній дуже важну ролю. **І відроджена Росія відчує глибоко ту зневагу, яку їй завдала Польща** відриваючи від неї російські землі (ческа часопись уважає в своїм руссофільстві українські та білоруські землі за — російські! Кл. Об.) та зажадає ревізії польсько-російської границі. — Тоді будуть мусіли Французи рішитися, чи мають станути за Росією, чи за Польщею. Річ певна, що Французи не станутъ проти Росії. Нове активне виступленнє Росії не змінить становища Чехів, бо через це наша позиція по стороні Франції і Бельґії еще лиш зміцниться. Це може бути лише корисне для Чехів. Підстава ческої політики буде тоді така сама, як тепер: то, що є небезпечне для Франції, є небезпечне і для нас, а охороною проти спільної небезпеки буде се, що по нашій стороні буде стояти велика славянська Росія. Це буде для нас тим кориснійшим а тим гіршим для наших ворогів".

Ось виводи ческого органу печатаного у французькій мові, котрі „Ілюстр. Курєр Цодзенни" зве „Ческими безличними інтриґами проти Польщі".

Та польська часопись має у своїх дальших розумованнях о стільки слушність, що не знати ще **коли** послідує те **відродженне Росії** так як його Чехи розуміють, то є — поваленнє большевиків. На це якось наразі не заноситься. Противно — нова війна проти большевиків викличе взрив нечувано-горячого російського патріотизму, а большевики зістануть власне представниками його. Не виключена навіть є і та можливість що і вони остаточно зрозуміють вагу національного питання і не будуть відноситися до всього, що українське яко до контрреволюції. У них така чудасія можлива; на це показують недавні **ухвали якогось їх зїзду в Москві, на котрім—проти думки Раковського — ухвалено орґанізувати національні арії.** Такий розвій цілком зрозумілий і московські большевики мусять чи скорше, чи пізнійше прийти до переконання, що національних почувань других, немосковських народів не мож безкарно доптати ногами. **А коли московські „красноеврейци" такі великі інтернаціоналісти, то чому вони самі уживають національної російської мови. Чому не заведуть в урядах та школах яко одиноко обвязкової мови — мови інтернаціональної — есперанта,** з виключеннем мови російської, яко мови націоналістичної „контрреволюційної"?!

Таж у самім Берліні друкують Росіяне протибольшевики річно десять раз тільки російських книжок і ґазет, ніж ціла большевицька Росія! — Тому і крайний вже час щоби ті господа, що сидять тепер у Кремлю на кровавім престолі Івана Грізного (але розумнійшого від них) станули консеквентно на контраконтр-революційнім становищи і зробили кінець російській, контрреволюційній мові. — Знаючи їх безоглядну „последовательность" — ми сподіємось по них цего уже в найблизшій будучности.

Будь що будь — **лише видвигненне чимскорше, вповні щиро і відкрито справи національної всіх народів зосібна, що входять в склад союзної радянської республики — могло би цю републику спасти від тої смертної небезпеки, яка їй грозить від Франції, Польщі та Румунії.**

Тоді і ті **повстания,** що тепер чимраз енерґічнійше і частійше вибухають на Великій Україні головно через національний утиск — можуть звернути цілу свою енерґію і розгін проти польських інтрузів. А що така польська інвазія уже перед дверима, цего доказом недавна поїздка Троцького до Харкова та Київа, і великі пересування советських військ на загадну границю. Вправді пишуть харківські „Извєстія" що лиш „контрреволюціонери" можуть цим рухом приписувати стратеґічне значіння, і що це лиш звичайні „продовольственнії переброски на хозяйствйонном фронте" але ніхто, що має глузди на місци не повірить цим наївним і впрочім цілком непотрібним, а навіть шкідливим викрутам.

Кому однак буде то буде, а куцому все буде! Так і з нами **на нашій землі,** коли в послідній хвилі не станеся якесь чудо і до війни не прийде — **відограються нові криваві події.** Вороги вирабують жнива, не одно село піде з димом, згинуть тисячі спокійного, роботячого народа, тисячі інтеліґенції піде на повільне конаннє у табори інтернованих. Вже тепер не пускають Поляки з заграниці яких би то не було інтелігентних Галичан до краю: в кождім з них підозрівають бунтівника а що найменше „непевни елемент".

Положення наших провідників на українських землях—дуже тяжке. І це ворог і це. На Великій Україні повстання проти большевицької злочинної туманерії; Волинь, Холмщина — не говорячи вже про Галичину дишать прямо жаждою пімсти на польських не менше злочинних меґальоманах. **Одинокій вихід — щоби купа большевиків опритомнилась еще послідної хвилі і відвигнула чимскорше на верх всі національні прапори всіх, до большевицького державного союза приналежних націй.** Най утворить негайно **національні армії,** най кождому народови признасть у воєнній своїй відбудові **повне право самозначення,** най сотворить з тих вольних народів **ВОСТОЧНУ АНТАНТУ** а тоді — при помочи українських повстань на Волині, в Галичині та у Бесарабії — мусять взяти в лоб імперіялістичні забаганки Поляків та Румунів. Тоді і французький пролетаріят буде мав повну рацію оголосити саботажу проти своїх мілітаристичних оміґархів.

Але до такої могучої концепції потреба і справді великих державних мужів. Чи найдуться вони між советськими головачами?

Ось в чім заковика!

А тепер ще **пару слів до наших так крикливих та повних темпераменту большевиків у Злучених Державах та в Канаді.**

Громадяне! Настав і для вас слушний час показати ділом вірність вашим переконанням, заманіфестувати реально вашу посвяту для радянської ідеї.

Радянська Україна раґрожена! Ніяково вам сидіти в Америці, мелькати язиками і грозити кулаками польській імперіялістичній буржуазії декуючись від неї вигідно за атлянтійським океаном. Вперьод товариші! Збирайте шмаття, купуйте кождий з вас добрий американський каки-уніформ та кожушок і лаштуйтеся в дорогу. Кріс і штик дістанете вже на місци. Орґанізуйте чимскорше сотні та курені і зголошуйтесь у представника советської републики у Вашинґтоні. Вже він найде спосіб, як вас виправити на Радянську.

І не оглядайтесь на це, що будуть робити ті наші американські українські „буржуї", що ломлять вуглє під землею та кують молотами у фабриках. На то вони мають своє „Обєднанне" та „Січову Орґанізацію", щоби знати що мають робити. А скаже їм еще це **і висланник Рідного Краю Целевич** своїм горячим словом. Це вже не ваша голова. **А ваше завданне** — це говорю вам серіозно і не іронічно — **спішити негайно і масово на поміч загроженій Радянській Україні!**

Клим Обух.

ПРОВІРЕННЄ ПОЗИЧКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ В КАНАДІ.

Дня 24. мая, 1923, зійшлись низше підписані представники українських товариств у Виннипеґу і українських редакцій в домівці представництва Західно-Української Народної Републики яко провірники для переглянення книг і рахунків Позички Національної Оборони.

П. Іван Боберський в імени Представництва З.У.Н.Р. предложив підписаним книги і усі грамоти, які виказують приходи і розходи представництва. Підписані переконалися з касової нкиги і доходових доказів, що до представництва вплинула від 15. вересня, 1922, до 24. мая, 1923, сума $30,713.87.

З тої суми вислано посередно або безпосередно Галицькому Урядови $18,359.83.

Мешканнє з винаймом меблів, опалом, світлом, телефоном і услугою через 9 місяців коштувало $863.00; поїздки по Канаді і Злучених Державах $1,610.02; інші видатки (канцелярійні видатки, друки, почта, телеґрами, винайм саль на віча, чеки, завернені з банків) виносили $968,30.

В банку стоїть ще $8,570.40, а в готівці є $342.32.

Підписані провірили книги і документи та переконались, що рахунки находяться у взірцевому порядку, на всі видатки, хочби і найменьші, є посвідки і взагалі діловодство Представництва З. У. Н. Р. провадиться з найбільшою точностю.

Виннипеґ, Манн., 24. мая, 1923.

Мир. Стечишин,
предст. редакції „Укр. Голосу".

О. Г. Гикавий,
предст. редакції „Канад. Фармера".

Р. Дудар,
предст. Запомог. Бр. св. О. Николая.

Вас. Довганик,
предст. Тов. „Взаїмної Помочі".

Й. Богоніс,
предст. Тов. „Український Нар. Дім"

Т. А. Ястрембський,
голова Укр. Політичного Клюбу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА ПОМІЧ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Дня 1. мая 1923, вислано з канцелярії Обєднання Українських Орґанізацій до краю суму $919.25 на слідуючі цілі:

І. Писанка Рідній Школі, на яку зложили слідуючі:

Ню Йорк, Н. Й., Іван Добровольський	1.00	
Френкфорд, Па., від парохії, переслав о. В. Петрівський	10.20	
Аллентавн, Па., Григорій Пипюк	2.00	
Аллентавн, Па., Іван Собчак	2.00	
Трентон, Н. Дж., Павло Стадник	1.00	
Бруклин, Н. Й., від парохії, переслав о. В. Лотович	15.00	
Бедфорд, Па., М. Демчина	1.00	
Пасейк, Н. Дж., від парохії, переслав о. Л. Левицький	50.00	
Бофало, Н. Й., від парохії, переслав о. К. Курило	18.50	
Вандерґріфт, Па., Бр. св. Петра і Павла	1.00	
Когус, Н. Й., від парохії, переслав о. Лев Чапельський	12.00	
Філаделфія, Па., зібрано на нарадах 12. квітня 1923.	47.85	
Нортамптон, Па., від парохії, переслав о. І. Кутський	36.53	
Вестборі, Н. Й., Михаїл Скаськів переслав	4.00	
Мінніаполіс, Мінн., від парохії, переслав Н. Ґрубрин	40.00	
Вілкс-Бері, Па., від парохії, переслав о. М. Паздрій	25.00	
Трентон, Н. Дж., переслав Павло Стадник	10.00	
Росфорд, О., від Укр. Громади, переслав А. Невойда	5.64	
Стц Луис, Мо., від парохії, переслав о. М. Данилович	10.00	
Клівленд, О., від Січи 39 сот.	22.50	
Гемтремк, Миш., від Тов. Згоди	38.80	
Аллентавн, Па., Лев Хома	1.00	
Джанет, Па., о. А. Рудакевич	5.00	
Янгставн, О., Йосиф Фурдас	1.00	
Гемтремк, Миш., Комітет Обєднання	23.00	
Гемтремк, Миш., від парохії, переслав о. Д. Добротвор	35.00	
Меджестик, Ки., Ф. Ватраль	2.00	
Филаделфія, Па., Тов. Укр. Академічна Громада	10.00	
З каси Обєднання	98	432.00
2. Український Університет у Львові:		
З каси Обєднання (народній податок)	200.00	200.00
3. Для політичних вязнів:		
З каси Обєднання (народній податок)	100.00	
Гемтремк, Миш., Комітет Обєднання на фонд Федака	10.25	
Приватна збірка на п. Масляка	12.00	122.25
4. Для інвалідів у Львові:		
З каси Обєднання (народній податок)	100.00	
Когус, Н. Й., Комітет Обєднання	12.00	
З розпродажі книжок (Жалібна Книга)	15.00	
З віча в Болтимор, Мд.	20.50	
Трентон, Н. Дж., Павло Стадник	1.00	
Филаделфія, Па., Тов. Укр. Академічна громада	10.00	158.50
За пересилку з каси Обєднання	6.50	6.50
Загальна сума		919.25

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

З ОБЄДНАННЯ.

ПОМІЧ УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТОВИ У ЛЬВОВІ.

Хвальна Редакціє:—

Просимо помістити слідуючого листа, який одержало Обєднанне Укр. Орґанізацій від Української Краєвої Студентської Ради:

Удр. Краєва Студентська Рада
Економічний Референт
у Львові. **Львів, дня 27. квітня, 1923.**

Ч. 248/23.

До Хвального Виділу
ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.
Філаделфія.

Нині одержали ми через Краєвий Союз Кредитовий у Львові лист Високоповажаних Панів з дня 28. марта с. р., і чек на квоту $200,00 (словами, двіста долярів) на поміч українській молодіжі.

Беручи на увагу важке матеріяльне положенне Українського Університету у Львові, а також обставину, що перед кількома днями одержали ми від Т-ва Української Молодіжи в Ню Йорку $93,50, виключно на поміч студентству, призначуємо ласкаву жертву Високопаважаних Панів на цілі Українського Університету у Львові, а іменно: на закупно бібліотеки фізично-математичної, випосаженне лябораторії антропольоґічної на фільософічному виділі і випосаженне (частинне) деяких лябораторій на медичному виділі.

Почуваємося до милого обовязку зложити Високоповажаним Панам щиру подяку за цю підмогу Українській Високій Школі у Львові, а також передати таку подяку і від Сенату Українського Університету у Львові.

Залучаємо слова глибокої пошани і остаємо з високим поважанням

УКРАЇНСЬКА КРАЄВА СТУДЕНТСЬКА РАДА.
Економічний Референт **Мартинець.**

КІНЕЦЬ „ЕПОПЕЇ"

(Лист із Каліша).

Те, що мало свій початок в осени 1920 року над Збручем, нарешті таки дійшло до свого кінця.—Розпорядженням польського міністерства внутрішних справ, першого червня с. р., мають бути зліквідовані всі таборо інтернованих військ У. Н. Р., а поки-що припинено звиклу видачу найків і пропонується: 1) записуватися до Франції на роботи, 2) вступати до якоїсь „вільної робітничої компанії на „кресах" і 3) їхати до кревних та знайомих у Польщі.

В звязку з цим породилося чимало ріжнородних чуток, з яких найцікавіщою є та, що начеб-то серед одної групи польських магнатів і Української Партії Хліборобів-Землевласників у Варшаві, на чолі якої стоїть бувший „господар" у гетьмана Скоропадського, відомий дідич Ханенко, — істнує якась таємна згода. Ото, як кажуть, в силу цеї „згоди" хочуть знищити Петлюрівщину, а замість того витворити Ханенківщину, за допомогою якої могли-б захопити все Правобережжа, в подяку за що Ханенкові дали-б булаву наказного гетьмана „всієї" Правобережної України. Наскільки це відповідає дійсности, важко сказати, але **факт**, що відомий хлібороб-самостійник і „отаман" Оскілко, ще в часи виборів до варшавського сойму, мав уже якийсь звязок з польськими „патріотами" і українськими „хліборобами" і, навіть, кандидував по їхньому списку до сойму. Одна річ, що він ганебно провалився, але цілком друга справа, коли він, діставши з Варшави гроші, розпочав у Рівному видання „спеціяльного органу". Перше число цього „органу", що називається „Дзвін", відразу обурило собою всіх Волиняків і за свій, надмірно польонофільський та льокайсько-угодовий тон, дістало цілком заслужену назву „панського калатала". — Дехто всю цю „підготовчу роботу" ставить навіть у тісний звязок з приїздом маршалка Фоша, тим більше, що він вважав для себе необхідним подивитися на „креси", але, знов таки, все це розмови...

Натомісць відомо, що „ліквідовані" табори інтернованих можуть дати якусь пару тисяч людей для „вільної робітничої компанії", командування якою можуть доручити цьому-ж таки „отаманові" Оскількові і, як що до чого, як би „випадок який", то „армія" готова...

Справа виглядає досить гумористично і охочі до сміху люди, вволю моли-б собі посміятися, як би так медалик не мав відворотного боку. Справа в тому, що польські політики, ліквідуючи табори інтернованих „союзних" військ У. Н. Р., можуть дуже завестися, гадаючи зробити з них пахолків новочасного „реґіментаря Правобережжа", бо дух Палія Семена живе й розвивається навіть і в наші часи. Правда, він уже не той свавільний, що був колись, але за те він став міцніщий і сильніщий в своїй вірі. Коли говорю про дуж Палія, то маю на увазі виключно творчу працю культурницького таборового елементу, здобутки якої хочу тут коротенько перечислити. Не буду говорити — ні про військовий, ні про політичний бік таборового життя, бо то все на мій погляд речі „умовні" і пересічні, але говорити-му про духове життя поза дротами тих, кого тепер думають віддати на нові „випробування".

Отже — літературно-мистецьке життя! Ознаки його намітилися щойно в початку 1922 року, як появилося перше число літературного місячника „Веселка".

До появи цього місячника, таборові літературні й мистецькі сили були розпорошені і кожний робив сам собі на власну руку, не маючи між собою ніякого певного звязку. Не було спільної праці, не було загального зацікавлення нею, щоб могла будь яка створитися критична думка. Все це зявилося після появи таборового літературно-мистецького органу. Таким чином, розвиток творчої праці в таборах має в собі два періоди: 1) кінець 1920 р., (власне початок інтернації армії У. Н. Р.), геть аж до весни 1922 року і 2) початок орґанізації творчих сил у літ.-мистецьке т-во „Веселка" в травні 1922 року.

* * *

Перші ознаки творчої літературної праці помічалися вже навіть тоді, коли тільки стигли сяк-так розміститися в концентраційних таборах, але все то було вузко-спеціяльне, що нагадувало агітаційні „твори" культурно-освітних відділів.

Духовий і матеріяльний стан інтернованого війска в той час був просто жахливий. Ідейне старшинство було приголомшене недавним московським погромом, — з одного боку і дикою вакханацією всяких злодійств та шахрайств, що так яскраво виявилося в часи останнього відвороту за Збруч, — з другого боку. Поза тим усім, важкі умови інтернації абсолютно не дозволяли розвиватися будь якій культурній праці, не то щоб нще — літературній творчости.

І справді, в цей час інтернування важко було знайти щось таке, на чому можна було-б зупинити око. Тільки згодом уже, не дивлячись ні на що, заявилися в бараках шапірографи, папір та чорнило, які за більшістю випадків куплялися самими „редакторами" перших таборових „видань", на що віддавалися останні збереження „на чорний день" і, навіть, спродувалися пайки хліба...

Весною 1921 року відбувся в Ланцутському таборі зїзд культурно-освітних робітників армії, після якого розпочалося єднання всіх культурницьких сил, яке тягнеться майже до осени 1921 року. В той час накреслилися декілько ґруп ріжних мистецьких напрямків. Більш помітними із них були: ґрупа Олександрівського табору (6 і 4 стрілецькі дивізії), далі — Калішського табору (2 і 3 стріл. див.), Лацутського табору (С. Ю. Ш., та пограничний корпус), Вадовицького табору (Запоріжська і кулеметна див.), а нарешті Петроківський та Ченстохівський табори.

Загальною рисою творчости цих ґруп була переважно публіцистика, легка белетристика, гумор та сатира, а далі — спроби драматичного письменства, що дало декілька пєс для таборових театрів: „Сини України" — Пилькевича, „На хвилях" — Павловського, „Максим Свеней" — Олекси Карманюка, „Перемога" — І. Зубенка, „Мотря Кочубеївна" — Крушинського і т. и.

Розглядаючи публіцистичну творчість кожної із цих ґруп, бачимо цілковиту однозгідність провідних думок і основної ідеольоґії, мотивом якої була — пропаґанда ідеї боротьби за визволення свого народу, за відбудову своєї держави. Для прикладу можна було-б навести уривки зі статтей, що друкувалися в таборовій пресі в другій половині 1921 року.

В 21-ім числі „Запоріжської Думки", яка виходила у Вадовицькому таборі, Л. Козар містить таку статтю: „Спитаємо ми тепер себе, — чи все у нас обстоїть так як слід в даний час, коли ми вже 4 роки маємо свою Державу і творимо національне життя? — Ні! Ми мало працюємо над своїм самоудосконаленням. Це є наша погана риса, яка зветься недбальством. Між тим, як ми завжди повинні памятати, що ми є Українці і всю свою працю присвячувати для пропаґанди і популяризації української національної ідеї, особливо-ж тут на еміґрації".

Це саме заставляє писати й другий таборовий орґан в Александрівську — „Нове Життя". В ч. 82 з дня 19-го вересня, 1921 р., читаємо в „спеціяльній передовиці" таке:

„Неодностайність в думках, політичних поглядах і боротьба за нежиттеві соціялістичні, або партійні гасла серед нашої еміґрації шкідливо відбивалася і відбивається на нашому державному будівництві. Ставлення пактів свого партійного проґраму над усе й одверті заяви деяких проводирів про те, що Україна як не буде збудована по їх проґраму, то їм не треба ніякої України, — доводили й доводять нас до нових жертв, до нової еміґрації, руйнуючи навіть саму ідею державности і викликаючи до нас зневажливе відношення держав світу".

На тему української державности пише також калішський „Залізний Стрілець" з дня 28. серпня, 1921 року. — „Кому з нас необхідно дати можливість одверто висловлювати свої сумніви й побажання. Мусимо досконально освітлювати наше важке життя. Нехай ніщо не залишиться недоговореним, що посіялоб зневіру в душах наших. Волею долі ми перетворюємо своє хотіння — будуємо Українську Державу і це вимагає від нас максимума свідомости того, що діється навкруги нас, вимагає самопізнання і віри в нашу правду. Нехай-же не лякає нас тернистий шлях нашої ідеї. Памятаймо, що тимчасова перемога ворога, тимчасовий офект не робить остаточного кінця".

Синтезом вище наведених уривків дає якийсь д. Військовий у своїй статті — „Перше завдання", яка була надрукована в 16. і 17. числах табору Стрілкового — „Нашій Зрі". Згадавши в коротких словах неґативний вплив на український народ московської неволі, автор каже: — „Не зупиняючись на всіх наслідках російського 300-літнього деморалізування душі українського народу (а пригадати: нечесність, сектанство, отруєна атмосфера реакції, самозагризання, неповага до вільної думки другого, „урапатріотизм", себ-то повна відсутність його, „обломовщина" і богато иншого), розглянемо наразі той наслідок його, який можна зхарактеризувати так: сантиментально-теоретична відірваність від життя. Ця духовна хвороба перескаджає: 1) розуміти факти, як такі, 2) розраховувати свої сили відповідно до завдання, що повстали наслідком тих фактів і 3) вміти систематично ставити ці завдання на етапах визвольної боротьби і систематично їх виконувати.

„Ми ведемо боротьбу за визволення України зпід влади чужинця, поглиблюючи одночасно національну свідомість мас, як найміцніщу підвалину Української Державности. Це завдання спільне. Це той перший маяк, до котрого мусимо прийти і це той єдиний критерій, котрим оцінюється все. На нашім шляху, як то показує досвід, що ні крок — то перешкода. Ці перешкоди треба систематично усувати, а не обходити, збиваючи вершки і перестрибуючи як найскорше до остаточної мети, бо-ж не усунута перешкода залишається за спиною „в тилу" і тим самим робиться небезпечною.

„Для усування перешкод треба мати одну єдину систему, а не теоретичні, більш, або менш літературні пляни „спасіння", що безліч маються в монопольному посіданню кожної політичної секти (при чому всі ці пляни діяметрально протилежні). Система ця складається в ряду самим життям поставлених питань і систематичного виконання їх цілком певним способом. Вона мусить бути для кожного Українця єдиною, як національний символ віри. Одним із головних внутрішних наших завдань є очистка, зміцнення і інтенсифікація наших сил. „Чиста справа потребує чистих рук". Оце те перше, що ми мусимо шляхом самооздоровлення зробити, бо коли буде це зроблено, то зміцнення і інтесифікація самі приложаться"...

Крім цих головних мотивів „задротянської" публіцистики, вже навіть із самого поверховного огляду можемо знайти богато цікавих і оріґінальних праць.

Чимало місця присвячувала таборова преса **більшевикознавству, або московознавству,** (обидва терміни розуміються, як синоніми), визвольній боротьбі инших поневолених націй, біжучій українській та чужій політиці, науці, військовій справі, мистецтву і т. и.

Щодо **московознавства** (більшевикознавства), то можна згадати цікаву брошуру Ф. Крушинського „Червоний імперіялізм", статті Є. М. — „Етапи російського месіянізму", („Запор. Думка", ч. 11., 1922 р.), О. Семмо — „Про російську культуру", („Наша Зоря", ч. ч. 11—17, 18—19, 192' р.), та богато инших. Не менш цікаві статті **Ф.** Крушинського, присвячені визвольній боротьбі поневолених націй п. н. „Нариси з соціяльної психольоґії", („Залізний Стрілець", ч. ч. 64—65, '921 р., і „Український Сурмач", ч. 7.), далі заслуговують уваги спеціяльні праці того-ж автора — „Визвольна боротьба Єгипту", „Самостійність Індії" та „Визволення Естонії".

В справах чисто військових написано й видруковано такі книжки: полк. Шандрук—„Танки", „Трохдільна система в орґанізації військових єднань" та инші, дрібніщі праці. Полк Сигарів — „Значіння та роля старшини в армії", підполковник Селегій — „Орґанізація пролoмових одиниць", „Оборона на розтягнутому фронті" та „Наступ і оборона", полковник Чижевський — „Історія 3-ої Залізної дивізії", поручник Липовецький — „Козача Хата"; сотник ґен. шт. Лушненко — „Наступ армії У. Н. Р. в листопаді 1921 р.", ґенерал Капустянський — „Похід укр. армії на Київ і Одесу в 1919 році", ґен. Сальський — „Нащі воєнні завдання", сотн. Коршнівський — „Аполітичність армії" і, нарешті, ще один „Літературно-військовий альманах", яким можна закінчити спис літературно-військових праць.

Про мистецтво в той час мало дбалося і на його теми зявилася лише одна стаття Є. Маланюка — „Замітки про національне мистецтво", („Наша Зоря", ч. ч. 16—17 і 18—20., 1921-22 р.).

Натомісць, дуже добре розвивалися сатира і гумор, завдяки чому істнувало декілька часописів, як то: „Аванс", „Будяк", „Репяхи" і т. и.

Цим, властиво, приходиться скінчити наш коротенький огляд розвитку культурно-творчої праці „на ласну руку" і перейдемо до творчости сконсолідованих літературно-мистецьких угруповань, розпредлілення яких по таборах виглядало в такім порядку:

Олександрівський табор, біля часопису „Нове Життя гуртувалися: Гладкий, Домарадський, костюченко, Ворон, Гайгаєвський, Липовецький, Кученко та Битинський; **калішський табор,** біля „Залізного Стрільця": Тернопільський, Коваленко, Гординський, Зубенко й Дораган; **вадовицький табор,** біля „Запоріжської Думки" єдналися: М. Островерха, М. Сидоренко, А. Коршнівський, Ковтун, Матцляк, Калинець і инш., **ланцутський табор,** біля журналу „Наша Зоря": А. Лебединський, О. Семмо, ґенер. Пелькевич, (тепер уже небіжчик), Г. Сіманців, А. Сокало, Г. Чернуха, С. Левченко і Мельник. Істнування цих часописів і їх кола співробітників було одною з найбільших причин до створення тісніщого чисто ідейного центру всіх задротянських літературно-мистецьких сил.

* * *

Початком цього треба вважати момент заснowання у Каліші літературно-артистичного т-ва „Вінок", що повстало весною 1922 року. Основателями його були: І. Зубенко, С. Довгань, П. Загоруйко, В. Писаревський, А. Листопад, Євтимович, П. Опаренко, А. Коршнівський і инші. Було це саме в той час, як більша частина нашої еміґрації „поза межами таборів" завзято змагалася сама між собою і сама себе нищила. Однак, не зважаючи на час і умовини, ґрупа молодих письменників у таборі інтернованих у Каліші звертається з горячим закликом єднання до всіх молодих українських письменників без ріжниці мистецьких напрямків і політичних переконань. Очевидно цим переслідувалася та мета, щоб сполучити роспорошені сили і створити з них одну велику творчу громаду, з якою мусіли-б числитися свої і чужі. Згодом до заклику письменників приєдналися таборові артисти-малярі і театральні діячі, наслідком чого створилася орґанізація мистецьких сил усіх таборів п. н. „Веселка", яка роспочала видання свого літературного місячника. Перше число цього місячника вийшло в травні місяці 1922 року чепурненьким зшитком у два аркуші друку, вел. 8-ки. До кінця року вийшло 8 чисел, що уявляють собою досить поважний томик, на зміст якого склалися твори богатьох „таборових" і поза таборових молодих письменників, серед яких в чимало дійсних талантів, від яких можна сподіватися чогось більшого. Наразі було-б важко кваліфікувати їх якоюсь певною мистецькою течією, а тим більше — робити критичні висновки, бо все тут молоде й неусталене, але, однак, усе суто національне й культурне, без усякої домішки остогидлого і стосот раз „перелицьованого" етнографізму.

Досі на сторінках „Веселки", наскільки-то можна помітити, вимальовуються декілько творчих фізіономій, з яких особливо характерні — І. Зубенко, Ф. Крушинський, Е. Маланюк, М. Селегій, А. Коршнівський, Ю. Дараган, А. Листопад, А. Павлюк, Б. Гомзин, Галина Орлівна та Й. Загоруйко. Говорити про кожного з них з окрема, як уже згадувалося вище, — важко. Отже, приходиться говорити про „Веселку" в цілому, як вона є.

Передовсім — поезія. Цей відділ майже найширший і, разом з тим, найслабщий, бо містить у собі богато римованого „словоблудія" всяких Осик та Меріямів, але мало справжньої поезії, як от мельодійні лірики А. Падолиста та музичні „епіки" Ю. Дарагана. Візьмім, наприклад, пару рядків цього останнього з його „Києва":

...Людських осель намистом
Керує дотепер Великий Володимир. —
І в небі символом яскравим і вогнистим
Палає хрест, накреслений над містом"...

Ще пара цікавих поезійок А. Павлюка та Б. Гомзина й про решту поетичного матеріялу можна було-б не згадувати, як би серед нього не було декілько майстерно складених поезій та поетичних перекладів Е. Маланюка. Однак, поезія не є його „фахом" і в ній він усе буде тільки майстерним у той час, як його естетично-критичні нариси так яскраво виявляють його прекрасний талант, яко критика. Та про це скажемо на свому місці, а тепер перейдемо до відділу прози, який є значно богатший від попереднього кількістю вартісного матеріялу.

Тут бачимо низку нових імен, серед яких особливо користно визначається своїми символічними наросами **Олекса Карманюк** („Мій сон"). В цих нарисах проявився не тільки тривожний дух часу, але й суть сучасного болю спраглої душі мистця, яка все ще вірить у Прийдешнє. — Стиль його рівний, читний, лякончний, що свідчить про нахил до імпресіонізму. Цікаво заявив себе в маленьких реалістичних шкіцах **Й. Загоруйко,** з яких видно, що автор володіє умінням записувати свої спостереження. Шкодить йому лірика, яка в таких випадках лише ослаблює основний мотив його творів, який наскрізь є драматичним. Повні тихого смутку й глибокого ліризму нариси **М. Селегія** свідчать про певний письменницький талант, лише хотілося-б побажати йому, щоби більше дбав про викінчення своїх праць, як-що це буде йому потрібне...

З хистом дійсного мистця пише **І. Зубенко** свої драматичні „фраґменти". Один із них („Шлях до волі"), уміщений в 1. і 2. числах, вражає викінченістю стилю і прекрасно розненою акціею. Однак, наразі його випередив **Ф. Крушинський** своєю пєсою „Мотря Кочубеївна", літературно вартість якої просто бездоганна.

Барвисто й сильно представляється низка „ґротесок" Галини **Орлівни** під загальною назвою „З пісень поневоленого духа". Читаєш ці, чуттям серця й душі написані, настроєві „пісні" й зовсім не почуваєш поневоленности. Той лякончний спосіб висловлювання своїх думок в сполученню з силою передачі своїх відчувань, творить глибоко змістовні драматичні малюнки.

Приблизне щось можна було-б сказати про „поезії в прозі" Ляриси **Ельде,** як би так не відчувалося вимущенности, з якою вони написані.

Є ще посередньо добрі речі **П. Омельченка,** однак артист-маляр з нього без порівнання ліпший, ніж письменник.

Цікаво представляється відділ критики, особливо такими статтями, як — Ф. Крушинського „Декаденти", Й. Омельченка „На межі", М. Селегія „Про театральне мистецтво" і Е. Маланюка „Павло Тичина". — Авотри з питомим їх творчім натуром естетичним смаком і критичним розумінням підходять до осуду замітніщих явищ сучасного літературного та мистецького життя при чому Е. Маланюк дав досить влучну оцінку поетичної творчости П. Тичини. Автор з ентузіязмом говорить про Тичину, як найбільшого поета сучасної України й робить сміливі порівнання його творчости з творчістю такого світового поета, як Рабіндранат Таґоре, що з хистом доводить своїми оріґінальними одказами, опертими на основах поезії. В особі Е. Маланюка маємо розуміючого і глибоко відчуваючого талановитого критика.

Хроніка та бібліографія „Веселки" досить широка і добірна.

Артистичне оздоблення часопису, як то: вінети, заставки, кінцівки і т. п., належить артистам-малярам — П. Емельченкові, А. Жукову й Щербакові.

Графічні праці П. Омельченка, репродуковані на окремих сторінках, надзвичайно симпатичні, як шляхетністю лінії, так і досконалістю техніки.

Взагалі зовнішній бік „Веселки" не тільки що не уступає перед „столичними" виданнями, які раз у раз виходять в залежности від „смаку" друкарів, а навпаки — може бути зразком для богатьох із них, як саме можна видавати навіть з найменшими матеріяльними засобами.

Друкується „Сеселка" у своїй таборовій друкарні надзвичайно чисто, при чому помітна дбайлива коректа. Кліші виготовлюються також „своїми засобами" на дереві й цинкових плитках з ростоплених „дротів кільчастих табору сумовитого"...

І, от, незважаючи на все, енергією гуртка обдертих і голодних, але за те молодих, а тому й дужих мистців, „Веселка" почала вже другий рік свого істнування і ті три зшитки, які вийшли цього року, свідчать про те, що творча думка народу не гине, а все розвивається і неухильно стремить вперед до остаточної перемоги.

Два місяці тому, поруч „Веселки" заснувалося видавництво „Чорномор", яке також спорудило власну друкарню і вже видало декілько книжечок. Значить, як кажуть росіяни, коли—„не рубльом, так дуб'йом", а всеж таки змагаються і здобувають. Позбавлені найменшої підтримки свого „уряду" і своєї заможніщої еміґрації, таборяне не опустили рук і не здалися на ласку „панів становища"...

Тепер їх „ліквідують" і „пропонують", але нічого иншого, крім руйнації з такими труднощами здобутого культурного матеріялу, нічого иншого недосягнуть. Загине таборитство, пропадуть всі ці видавництва та друкарні, але зостанеться дух і сила тих угруповань, котрі створилися під знаком національної культури, а для цього досить місця і в Йозефові знайдеться тим більше, що дехто, не чекаючи кінця „епопеї" вже подався на нове „местожітельство".

Значить, що „вільній робітничій компанії на кресах" не прийдеться побачити світа, а тим більше — самозванчих „отаманів" з їх „спеціяльними орґанами"...

К. Л.

1923-р. 14/V.

ПРОТЕСТИ СТРІЛЬЦІВ-СКИТАЛЬЦІВ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ

День протесту (25. березня 1923 р.) на робітничих відділах УГА., в Ч.С.Р.

(Конець).

В неділю 25. с. м. о 10. годині 30. хв. передпол. відбувся протест українського роб. відділу в Ужгороді в казармі. Командант роб. відділів УГА. на Підкарпаттю, полк. Стефанів прибув особисто на збірку тут. відділу й відчитав усі прикази послідних днів, які відносилися до справи вирішення Сх. Галичини. Опісля в горячій, високопатріотичній і палкій промові засував коротко історію нашої визвольної боротьби й обставини, які зложилися до некорисного вирішення нашої справи. Промова скандувалася постепенно зі зрозумілого всім розярения душі українського борця і робила на стрілецтво таке сильне вражінне, що кулаки стискались до пімсти святої, а жажда кровавої розправи блищали в очах стрілецьких буйних голов.

Не плакати нам і сльози не лить — була суть кінцевої промови, що загрівала стрілецтво до видержання і безпощадної боротьби проти віковічного ката. Куди-б не кинула нас судьба найблизчої будучности, ми все вірно нести-мемо прапор самостійности, і як карні члени нашої геройської УГА. клянемось до святої війни... були останні слова бесідника.

Клятьбу-присягу зложили наші „Скитальці" далеко від рідної хати під блакитним небом Прикарпаття, — а невидимі души наших, упавших за Волю Народу товаришів-героїв літали над нашими головами й шептали: „Боріться, Брати, до загину, здобудьте свою Україну і міститься за Вас і за нас."

О 4-ій годині попол. всі старшини і стрілецтво взяли участь у похоронах помершоог в Ужгороді борця-скитальця, чет. УГА. Швайки Петра, дир. ужгородського русофільського „Общества Самопомощ". Покійний, хоч москальофіл, боровся чесно й завзято в рядах УГА., забуваючи в той час на домашні партійні спори.

Над його свіжою могилою говорило кількох визначнійших із русофільського табору. Тут заговорив теж і п. Стефанів. В короткій пращальній бесіді, відповідно до теперішньої хвилі, попращав у послідне товарища по зброї.

На свіжій могилі одного з многотисячних жертв нашої визвольної боротьби скріпили ми свої души й до невгасимої безпощадної розправи над віковічним ворогом-катом взиваємо: „Кріпись!"

Братіслава.

Свято народнього протесту почалося жалібною академією точно о 7.30 годині вечером у стрілецькім бараку. Серед стрілецтва поважний, піднеслий настрій, гідний народнього протесту й памяти тисячів жертв за Волю України.

Крім стрілецтва прийшло на Академію кількох братів тут. Придніпрянської Кольонії. Академію розпочав стрілецький хор відспіванням „Заповіту". Після того пор. др. Борисевич засував коротко історію останніх літ визвольної боротьби, вказуючи на святість її кличів і підчеркуючи обовязки стрілецтва під теперішню хвилю. Від братів Придніпрянців промовив знамение слово п. Богун Микола. Відтак стр. Бичкович і стр. Світальський віддеклямували з повним зрозумінням Карманського: „Спіть, герої спіть" і Франка: „Ще не вмерла і не мре".

Стріл. хор відспівав Купчинського: „Ой, та зажурились Стрільці Січовії".

Потім слідувала збірка сотні, а командант її, сотн. др. Равлюк, відчитав клятьбу-присягу а все стрілецтво з повним розумінням ваги і значіння її, голосно повторяло прочитані слова.

Сотн. др. Равлюк, вказуючи на єдність нашого народу в краю і присягу у Львові, підніс заслуги нашого Уряду. Грімким „Слава!" в честь найвищого нашого Вожда й відспіванням гимнів: „Ще не вмерла" й „Не пора" закінчилась Академія.

Закінчилась, але у стрілецтва ще дужче закріпила військову карність, довіре до проводу, віру у власні сили й побіду української державної ідеї. З нами присягали і присутні наші брати Придніпрянці.

Банська Бистриця.

Наш відділ не відсвяткував солідарно з иншими частинами УГА. дня народнього протесту 25. с. м., бо вістку про се дістали ми аж 26., тому день протесту відсвятковано в нас днем пізнійше.

Рано о годині 9-ій виголошено промову на тему поневолення Ляхами Українського Народу, та кинено клич до дальної боротьби з проклятим ворогом. О 10. годині відійшов цілий відділ до церкви. Присягу-клятьбу відчитано на збірці перед приміщенням відділу, при поважному настрою.

Терезин.

Дня 25. с. м. відбулась збірка цілого куріня в Терезині. До присутних промовив чет. УГА. Ганицький Степан. Представив боротьбу таких народів як Ірляндці, від котрих повинні ми собі брати примір і йти їх слідами, ведучи безпощадну боротьбу з наїздником-Ляхом о самостійність держави. З нас не повинен ніхто опускати голову в долину, лише братись до інтензивної праці й боротьби.

Опісля промовив командант куріня мир. Дичка Іван, взиваючи всіх до видержання, живучи спільним духом і працею, бо лише власними спільними силами здобудемо собі се, до чого стремимо, т. е. свою самостійність. Усі ми як стрільці мусимо холоднокровно вижидати приказів Головного Вожда, виконуючи прикази. Тут усі запротестували проти такого рішення Ради Амбасадорів і заприсягли нести далі безпощадну боротьбу на кождім кроці проти наїздника-Ляха.

По зложенню присяги-клятьби відспівано „Ще не вмерла" й „Не пора".

Зогляду на се, що тутешня стаційна команда не дозволила піти на кладовище, щоб там на гробах померших Українських Стрільців запротестувати проти насильного прилучення Східної Галичини до Польщі, відбулось свято протесту в курині.

Поліцка.

Свято народнього протесту началось демонстративною появою всіх УГА. стрільців тут. відділу вечером о 6 годині для 24. березня с. р. на ринку в Поліцці. — Гарна чиста ноша, поважне, не пригноблене, а бадьоре поводження стрілецтва зробило своє вражінне. В сам день народнього протесту, прикрасивши перед тим свої бараки національними хоругвами й написю з зеленої чатини: „Ще не вмерла Україна", о 9. годині рано зібралось стрілецтво у двох четах чолом до бараку. Сот. Кривенко, відобравши звіт, промовив до зібраних засовуючи теперішне наше положення та представляючи брутальне насильство, яке поповнила Антанта своїм актом з дня 14. березня 1923 у Парижі. Сим актом розвязала Антанта руки нашому народови, даючи йому повну свободу ділання безогляду на якунебудь мораль.

Прийшов найважнійший момент. Стрільці, клячучи з відкритими головами, високо держучи пальці, грімким голосом повтаряли слова клятьби-присяги.

Ярко світило сонце на безхмарнім небі, луною неслися торжественні, грізні слова присяги лісами-горами, неслись і могутні пісні наші „Ще не вмерла" й „Не пора"... Мов скамянілі стояли кругом чужинці, слухали... подивляли...

Решту дня використали стрільці на спільне читанне відповідних політичних статий та на співанне патріотичних пісень.

Стрільці вповні зрозуміли день народнього протесту й відсвяткували його як найдостойнійше чим збудили великий подив у чужинців. Сі останні не могли зрозуміти звідки береться іще по так довгих літах недолі у нашого народа тільки народньої карности та витревалости й охоти вставлятися за свою святу справу.

Тренчин.

Ганебне рішенне Ради Амбасадорів не тільки що не вплинуло депремуючо та відемно на на швідділ, але навпаки збудило в нім ще більшу завзятість та твердість на раз вибраній дорозі визвольної боротьби. Воно додало нам ще більше енергії до посвяти на жертвеннику Отьківщини. Єдність та солідарність у віддлі скріпшала. В день народнього протесту на гробі упавшого товарища, крім присяги-клятьби, із власної ініціятиви зложили стрільці прилюдну присягу на безумовний послух у виповнюванню всяких приказів та зарядже нашого правительства. Ніхто не зійде скорше із раз вибраного шляху, аж не виборе Вільної Самостійної Української Держави.

Прага.

Свято — протест відбувся після програми, уложеної окремо до того вибраним комітетом.

Програма свята була слідуюча:

1. Реферат — Др. Ярема, на подвірю в Лідовім Домі,
2. ухвалення прот. резолюцій,
3. демонстраційний похід головними вулицями і зложення тернового вінця під памятником Гуса,
4. промова під памятником „Вацлава" (по чеськи), відчитанне резолюцій та відспіванне академічним хором „Не пора"

О годині 10.30 передпол. виголосив Др. Ярема у назначенім місце свій ядерний, річевий реферат, відповідаючий вповні настроеви хвилі. Висказав острими словами безглядне й безправне рішенне справи Сх. Галичини державами Антанти в користь Польщі, потоптавши брутально і злочинно право самоозначення Українського Народу. Український Нарід не узнає ніколи насильного подиктовання держав Антанти ляцького ярма, а скупчивши всі свої сили, поведе безоглядний бій, аж осягне повне своє визволенне зпід ляцької окупації. Після гучних оплесків відчитано відповідні резолюції і опущено спокійно „Лідови Дум". Присутний на рефераті поліційний комісар не дозволив на формування походу, тому тисячлення громада спокійно розійшлась.

О годині 11.45 зовсім несподівано для поліції, наче зпід землі виросла многочисленна громада демонстрантів під памятником Вацлава, звідки почався величавий похід. Попереду походу виднілась велика полотняна таблиця з написею: „Геть з польською окупацією на західних українських землях" (по чеськи). Ішли зі співом: „Не пора", „Ми гайдамаки" і „А ми тую червону калину". Прямували до памятника Гуса, однак не можна було після проекту комітету зложити тернового вінка на вказанім місці, бо кордон поліції загородив демонстрантам дорогу на старий ринок, на якім находиться польський конзулят. Похід завернув в иншу дорогу й попрямував знов під памятник Вацлава, де після відчитання резолюцію розвязався.

По місті розкинено летучки, писані в чеській мові слідуючого змісту:

„Брати! Рішенням з дня 14. березня 1923 р. прилучила Рада Амбасадорів західно-українські землі, т. е. Східну Галичину, Волинь, Холмщину, Підлясе і Полісе до Польщі.

Політична і студентська українська еміграція зібрана у Празі дня 25. березня с. р. проголошує:

1. Для своїх егоїстичних і чисто імперіялістичних цілий антантські держави брутально і злочинно знехтували право самовизначення Українського Народа, те право, яке самі лицемірно були признали.

2. Зібрані проголошують, що рішенне імперіялістичних держав заходу є самовільне й безправне і що право рішати о своїй долі має тільки сам нарід західно-українських земель, а ніхто инший без нього і проти його волі.

Український нарід не признає ніколи насильного диктату антантських держав, а відповість з нього безглядним боєм, доки не осягне свого цілковитого освободження зпід окупації польської імперіялістичної держави.

Терновий вінець зложила відтак делегація під памятником Гуса.

Лучинець.

Перша вістка про прилучення Східної Галичини до Польщі викликала у тут. відділі глибоке вражінне, одначе не пригноблення. Вона скріпила завзятість у стрільців до дальшої боротьби аж до остаточної побіди. На се немалий вплив мали послідні демонстрації і клятьба-присяга нашого народу у Львові.

В день народнього протесту зібрані стрільці в означеній годині заклялись — заприсяглися не занехати дальшої боротьби з Ляхами й бути далі виразником волі цілого народу.

Пшібрам.

На вістку про рішенне Ради Амбасадорів в Парижі з дня 14. березня с. б. відносно західно-українських земель заснувався серед українського студентства в Пшібрамі ініціятивний гуртон по улаштуванню протестного віча у Пшібрамі. Сей ініціятивний гурток скликав приготовне віче на день 22. березня 1923, на якому вибрано екзекутиву майбутнього „протестного" віча та установлено його програму. У склад екзекутиви увійшли укр. студенти: Телятинський Вол., Тимчишин Іван та Чижович Осип. Екзекутива склтикала відповідними оголошеннями на день 24. березня 1923, „протестне віче", яке й відбулося при численній участи виключно українського студентства у великій салі „Академічного Дому". Після отворення віча забрав голос тов. Король Антін, який у короткому рефераті засував ясно сучасне положення.

Після реферату ухвалено одноголосно слідуючу резолюцію:

Рішенням з 14. березня 1923 Рада Амбасадорів признала західно-українські землі Польщі, а тим знасилувала принціп самоозначення народів.

Наслідком сього ми, українські емігранти зпід польського ярма, студенти гірничої академії, зібрані на вічу у Пшібрамі, ЧСР., в числі 53 заявляємо, що: Ніколи не признаємо рішення, віддаючого вісім міліонове населення польському наїздникови, а все і всіми силами будемо старатися, аби ненависне польське ярмо як найскорше скинути.

По підписанню резолюції закінчено віче відспіванням „Не пора" та „Ми гайдамаки".

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Теперішня статистика виказує, що рільничі кооперативи в Росії обняли понад чотири міліони сільських господарств? Рік тому назад було заледви 1,700,000 сільських господарств які вступили до кооператив. Чи Ви знаєте, що Мюред цигаретки виробляють витворці з найліпшого сорта турецького тютюну у світі? Не дивниця, що Мюред є найбільшою світовою вартістю між цигаретками.

ДОПИСИ

Миннеаполис, Минн.

Український Народний Дім Просвіти в Миннеаполис, Минн.

Українці в Миннеаполис, Минесота, зібрались дня 21. січня, 1923, в справі будови Українського Народнього Дому Просвіти, і по ширших дискусіях вибрали організаційний уряд, в котрого склад увійшли слідуючі особи: А. Е. Білінський, пр.; Іван Лозовський, заст. предс.; Ф. Дюк, секретар; Стефан Горбаль, заст. секр.; Юрко Федюк, касієр.

В протягу кількох місяців діяльности уряду вписалось поважне число членів і закупили в дуже добрім положенню лот і плянують тепер будову дому.

Українці в Миннеаполис прагнуть освіти і рідної школи і горячо обганізують Український Дім Просвіти.

Просимо всіх Українців і Українок в Миннеаполис і околиці вступати громадно в члени Українського Народнього Дому Просвіти.

Український Народній Дім уладжує пікнік дня 10. червня, 1923, в Кемден Парк о 2. годині пополудні. Їдьте Lyndale & Camden трамваєм або Chicago Fremont going North.

Знапрошуємо на сю забаву всіх Українців і Українок в Миннеаполис і околиці. Весь дохід призначений на будову Українського Народнього Дому.

Українці! Працюймо всі при українськім національнім ділі завсіди всі враз!!

А. Е. Білінський, предс.;
Ф. Дюк, секретар;
Юрій Федюк, касер.

ЛОРЕЙН, О.

Подяка і поклик.

Я, нище підписаний, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. С. за присланне мені запомоги з фонду бідних в сумі пятьдесять долярів. У фабриці, при роботі, постигло мене каліцтво. Добре, що став членом нашої славної організації, яка не забуває за своїх людий в нещастю.

А тепер кличу до всіх Українців та Українок в нашій околиці: Приступайте негайно до У. Н. С.! У нас є два союзові відділи ч. 34 і ч. 128. Вступайте до котрого хочете. Це всьо одно, абиськте тільки належали до У. Н. Союза.

Подумайте, кілько соток бідних вдовиць вже одержали посмертну запомогу, кілько сиріт вийшло у люди завдяки тій підмозі, яку одержали з союзової каси!

І ви, Сестри Українки, і ви заасекуруйтеся в У. Н. С., щоби на припадок смерти лишити своїм дітям якусь памятку по собі.

І діточок своїх забезпечте в нашій організації. У. Н. С. не годен повернути помершим життя, але посмертна памятка це памятка для осиротівших.

Правда, як то гірко, коли хтось в родині умре, а тут нема навіть гроший за що поховати. До смутку і жалю за небіщиком приходить еще журба, відки добути гроший на похорон.

Записуйте свої діти до У. Н. С., щоби вони від малого навчилися стояти при своїм народі і при вас.

Правда, як то прикро, коли дитина, тільки підросте, відрікаєся своеї власної родини і покидає своїх родичів і цураєсь усього свого народу?!

Вписуйте дітий до У. Н. С. і научіть їх любити і цінити свою організацію. Навчіть їх читати і спроваджуйте з союзової книгарні цікаві книжечки для дітвори.

Коли діти старші, кажіть їм читати наголос „Свободу" і всілякі гарні українські книжки.

Запренумеруйте для них „Молоду Україну" зі старого краю та впишіть хоч одно із них до тов. „Просвіта" у Львові. Будете діставати що місяця цікаві книжечки і часопис за два доляри річно.

В кождій українській хаті тут в Америці, повинна находитися гарна бібліотека для дітий і старших, бо це не великий кошт, а величезний пожиток.

Научіть свої діти любити нарід, із якого походять і який має славну минувшину за собою, а світлу будучність перед собою.

У тім вихованню дітий допоможе вам У. Н. Союз через свої видавництва і книжки, які має на складі.

Використайте теперішну нагоду, коли не треба платити вступного!

Михайло Савчук,
член від. 128 У. Н. С.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Український радіо-концерт в Шикаго.

Дня 9. червня с. р. „Український Музичний Союз Січ ім. М. Залізняка Сотня 12. в Шикаго", під батутою дириґента Івана Барабаша, відіграє свій перший концерт до радіо-фону. Буде також скрипкове сольо панни Анни Мотлюк, молодої 11-літньої української артистки, учениці Івана Кобиляка, і сольо „ксельофон" Ф. Зеліни.

Також співати-ме сопранові соля п-і Стефанія Цимбаліста, українська артистка, знана вже з виступів в Дітройт, Миш.

Концерт буде в суботу, дня 9. червня, 1923, межи годиною 10 і 11 вечером.

Програма концерту:

1. Нертура „Суперба" — ул. Долбі — відіграє капеля;
2. Марш „Нешенел Емблем", відіграє капеля;
3. Скрипкове сольо „Сувенір" і „Свон" — відграє п-на А. Мотлюк;
4. Українська вязанка „В честь А. Кошиця" — укл. Барабаша, — відіграє капеля із сопрановим сольом п-ні С. Цимбалістої;
5. Сопранове сольо „Ах деж той цвіт" Нижаковського — відспіває С. Цимбаліста.
6. „Українські перли" — укл. І. Барабаша, — відіграє п. Ф. Зеліна, ксельофон сольо з капелею.

ЗБІГЦІ В НІМЕЧЧИНІ ПРОСЯТЬ О ПОМІЧ

Табор українських збігців з Галичини і з Волині в Целле, в Німеччині, недавно скасовано, але там ще осталось 11 Українців, 7 мущин, 2 женщини і 2 дітий.

Вони тепер в крайній нужді і нема кому їм помогти.

Вони там роботи не можуть найти і хотіли-б заложити майстерню домашніх виробів.

Вони просять земляків в Америці о поміч на сю ціль.

Поміч прислти на адресу голови гуртка:

JULIAN NAGLUECK,
Lager 3, bei Zelle, Bat. Baracke
Zimmer 7, Zelle, Germany.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ